

Ministerie van Economische Zaken

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
2513 AA DEN HAAG

Datum 28 september 2016
Betreft Beantwoording SO Raad voor Concurrentievermogen
29 september 2016

Directie Europese en Internationale Zaken

Bezoekadres

Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

Postadres

Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Factuuradres

Postbus 16180
2500 BD Den Haag

Overheidsidentificatienr

00000001003214369000

T 070 379 8911 (algemeen)
www.rijksoverheid.nl/ez

Ons kenmerk

DEIZ / 16143610

Bijlage(n)

1

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u de reactie aan op de vragen van uw Kamer naar aanleiding van de geannoteerde agenda van de bijeenkomst van de ministers verantwoordelijk voor Concurrentievermogen op 29 september in Brussel.

(w.g.)
H.G.J. Kamp
Minister van Economische Zaken

BIJLAGE: Beantwoording schriftelijk overleg Raad voor Concurrentievermogen

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

Het Europese concurrentievermogen wordt constant bedreigd door nieuwe extra regelgeving, die bedrijven op kosten jaagt. Momenteel speelt dat bijvoorbeeld met betrekking tot extra veiligheidseisen aan keukenapparaten als broodroosters en dergelijke, waarover in Europees verband wordt gesproken. Alle Europese fabrikanten schijnen apparaten in hun assortiment te hebben die straks niet meer voldoen als de norm wordt aangescherpt. Als er sprake was van gevaar, zou dat gerechtvaardigd zijn, maar het risico van een (eerstegraad-) verbranding is echter zo gering dat het niet in verhouding staat tot andere risico's in de keuken: pannen op het vuur, ovens, frituurpannen et cetera. De leden van de VVD-fractie hebben vernomen dat er zelfs geen ongevallen bekend zijn met de apparatuur waar de maatregel voor bedoeld is. Ook begrijpen zij dat er in Europa om die reden nog maar weinig voorstanders zijn van aanscherping. Desalniettemin pleit Nederland voor aanscherping van de normen. Het Nederland dat normaal juist inzet op minder regelzucht vanuit Brussel. Normaal gesproken een onderwerp waar ook deze minister zich voor inzet. De minister heeft nu echter in een brief met de minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangegeven dat het Nederlandse standpunt wordt gehandhaafd. De leden van de VVD-fractie vinden dit onbegrijpelijk. Zij roepen de minister op om zijn standpunt te herzien. Kan de minister verder ingaan op de onverenigbaarheid van het streven naar minder regeldruk en het Nederlandse standpunt in deze. Kan de minister aangeven waarom hij in dit dossier kiest voor extra kosten voor het bedrijfsleven zonder dat daar een aanleiding of rechtvaardiging voor is?

Het streven naar minder regeldruk en het Nederlandse standpunt over het voorgenomen besluit van de Europese Commissie gaan goed samen. Het systeem van Europese productveiligheidsregelgeving, zoals het kabinet dat in de brief van 14 september jl. aan uw Kamer heeft beschreven (Kamerstuk 32 637 nr. 252), is daar ook een voorbeeld van. De wetgeving stelt doelvoorschriften waar ondernemers zelf invulling aan kunnen geven. Ondernemers zijn verantwoordelijk voor de veiligheid van producten, de voorzorg daarvoor en het voldoen aan de wettelijke eisen. Dat laat ruimte voor innovatie. Daarnaast kunnen ondernemers voldoen aan geharmoniseerde private normen, maar dat is niet verplicht. Fabrikanten mogen ervan uit gaan dat hun producten aan de wettelijke eisen voldoen als zij zich aan deze normen houden. In dit geval blijkt deze veronderstelling echter niet juist te zijn; een onderdeel van de onderhavige norm geeft onterecht een 'vermoeden van overeenstemming met de wettelijke eis', terwijl het voor fabrikanten ook van belang is om duidelijkheid te hebben.

Het is dan ook van belang om dit te herstellen. In dat verband verwijs ik naar de brief van 14 september jl. waarin het kabinet aangeeft dat fabrikanten zelf het

initiatief kunnen nemen om de norm zo aan te passen dat de norm wel weer een goede invulling geeft van de wettelijke eisen. Dan kan de norm na aanpassing weer een vermoeden van overeenstemming met de wettelijke eis gaan geven.

Het Nederlandse standpunt gaat over het verwachte besluit van de Europese Commissie over een onderdeel van een onverplichte private norm naar aanleiding van bezwaren van de Duitse en Noorse regering en Europese toezichthouders. Die norm geeft een juridisch vermoeden van overeenstemming met de wetgeving. Zoals ik in de brief van 14 september jl. heb aangegeven, hebben de bezwaren betrekking op een onderdeel van de norm. Dit onderdeel bevat een uitzondering, die het mogelijk maakt om de maximaal toegestane temperatuur van het niet-functionele oppervlak te overschrijden, mits er een waarschuwingsteken wordt geplaatst. Het kabinet volgt een advies van de NVWA en vindt dat er bij normaal gebruik sprake is van een onnodig risico op verbranding door aanraking van producten die op basis van deze norm zijn gefabriceerd. Het gaat dan in het bijzonder om onderdelen van die producten die niet bedoeld zijn om warm te worden, anders dan bijvoorbeeld een pan op het vuur. Dit is een gevaar waarop een consument normaal gesproken niet bedacht hoeft te zijn. Deze norm geeft onterecht een vermoeden van overeenstemming met de wettelijke veiligheidseisen en dat is onwenselijk voor fabrikanten, consumenten en toezichthouders. Voorts benadruk ik dat het voorstelbaar is dat er een individuele productcategorie bestaat waarbij het aantoonbaar voor geen enkele fabrikant mogelijk is om producten op korte termijn aan te passen. Om die reden zal Nederland ook pleiten voor een overgangstermijn van maximaal een jaar voor een dergelijke situatie.

De wettelijke eisen ten aanzien van de veiligheidseisen blijven hetzelfde, namelijk dat er geen temperaturen mogen optreden die gevaar zouden kunnen opleveren. De wettelijke eisen gelden voor alle producten die op de Europese markt gebracht worden en die onder de reikwijdte van deze wetgeving vallen, ongeacht of ze van buiten de EU afkomstig zijn. Of er in Europa voldoende voorstanders zijn van het voorgenomen besluit, zal nog blijken. Van een beperkt aantal lidstaten heeft Nederland informeel het standpunt vernomen, waaronder enkele voorstanders.

De leden van de VVD-fractie hebben recent in het nieuws vernomen dat de onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten bij Tata Steel in IJmuiden wellicht worden versterkt bij een eventuele fusie met het Duitse Thyssen Krupp. Is de minister hiervan op de hoogte? Deze leden zouden een dergelijke uitbreiding van de R&D-activiteiten ten zeerste aanmoedigen. Is de minister bereid zich hiervoor in te spannen? Zo ja, welke stappen zal hij hiervoor ondernemen?

Ik heb kennis genomen van de uitspraken van de heer Fischer, CEO van Tata Steel Europe, in het interview in het FD van afgelopen vrijdag. Hij benadrukt daarin de sterke positie van Tata Steel Nederland en de Nederlandse onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten in het bijzonder, en spreekt vertrouwen uit over de uitkomsten van de strategische evaluatie. De heer Fischer geeft tegelijkertijd aan

dat hij hierover niet de beslissingen neemt binnen Tata Steel Ltd. en dat de besprekingen zich nog in een verkennend stadium bevinden.
Mijn inzet is erop gericht om de belangrijke rol en sterke positie van Tata Steel Nederland te benadrukken en deze positie te behouden en zo mogelijk te versterken. Ik heb daarover nauw contact met Tata Steel Nederland en Tata Steel Ltd in Mumbai. De uiteindelijke strategische besluiten worden uiteraard door de onderneming gemaakt.

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van het BNC-fiche. De leden begrijpen dat het kabinet staat voor een hoog niveau van consumentenrechten. Deze leden ondersteunen dit natuurlijk.

Het is de bedoeling om de minimumbevoegdheden voor nationale instanties, zoals de Autoriteit Consument en Markt (ACM) in Nederland, te harmoniseren, zo lezen de leden van de VVD-fractie. Wat is de aanleiding voor dit voorstel van de Europese Commissie (EC)? Het kabinet is vooral kritisch over de voorgestelde handhavingsbevoegdheden van nationale instanties die zien op de compensatie van schade van consumenten en terugbetaling van de behaalde winst. De leden van de VVD-fractie steunen deze lijn van het kabinet, omdat in Nederland een ander uitgangspunt wordt gehanteerd. Wat gaat het kabinet doen om ervoor te zorgen dat dit niet in de verordening wordt opgenomen? Hoe schat het kabinet de haalbaarheid daarvan in, omdat ze zelf ook al aangeeft dat meerdere lidstaten kritisch zullen zijn op dit punt?

De bestaande nationale regelingen voor de handhaving van consumentenwetgeving van de Europese Unie zijn volgens de Europese Commissie niet toereikend in de grensoverschrijdende context van de digitale interne markt. De Europese Commissie geeft aan dat doeltreffende samenwerking, die door middel van het voorstel wordt bereikt, nodig is om te voorkomen dat handelaren die zich niet aan de voorschriften houden gebruikmaken van territoriale of ander beperkingen of mazen in de handhavingscapaciteit van lidstaten.

Nederland heeft reeds bij de start van de onderhandelingen aangegeven dat zij bezwaar heeft tegen de mogelijkheid dat de nationale instanties zich mengen in private vorderingen en daarmee de schade afhandelen voor de consument. Nederland zal erop inzetten deze bepalingen over het afdoen van private vorderingen te schrappen. Meerdere lidstaten zijn kritisch, het Europees krachtenveld is verder vooralsnog onduidelijk.

De leden van de VVD-fractie hebben in het BNC-fiche geen appreciatie kunnen vinden van het voorstel dat de EC in bepaalde gevallen kan verzoeken om handhaving. Wat is het standpunt van het kabinet op dit punt? In de paragraaf "eerste inschatting van krachtenveld" wordt zelfs gesproken van "het gelasten van handhaving door de Europese Commissie". Gaat het hier om "gelasten" of "verzoeken"?

De aan het woord zijnde leden zijn er geen voorstander van om de EC een dergelijke mogelijkheid te geven en een extra bevoegdheid te geven. Zij vinden zowel "verzoeken" als "gelasten" onwenselijk. Er wordt ook geen enkele aanleiding of reden gegeven, waarom dit nodig zou zijn. Wat gaat het kabinet doen om ervoor te zorgen dat dit voorstel niet in de verordening wordt opgenomen? Hoe schat het kabinet de haalbaarheid daarvan in, omdat ze zelf ook al aangeeft dat meerdere lidstaten kritisch zullen zijn op dit punt?

Het kabinet is kritisch ten opzichte van het overdragen van bevoegdheden. Het betreft hier echter geen overdracht van bevoegdheden, het zijn nog steeds de nationale instanties die moeten optreden. Omdat het essentieel is voor de consument en de interne markt dat de bescherming van de consument niet afhankelijk is van in welk land de handelaar is gevestigd, acht het kabinet het proportioneel dat de Europese Commissie de mogelijkheid krijgt om een gezamenlijke actie te starten.

Het betreft hier het voorstel om bij een wijdverspreide inbreuk met een Unie-dimensie de Europese Commissie de mogelijkheid te geven een gezamenlijke actie te starten. Het voorstel omschrijft een wijdverspreide inbreuk als een inbreuk op de consumentenrechten die schade toebrengt of waarschijnlijk toebrengt aan ten minste drie kwart van de lidstaten waar ten minste driekwart van de bevolking van de Unie woont. Nationale instanties kunnen alleen in beperkte gevallen weigeren deel te nemen aan de actie om te voorkomen dat de nationale instantie van de lidstaat, waar de ondernemer is gevestigd, weigert te participeren in de gezamenlijke actie. Dit voorkomt dat handelaren zich opzettelijk vestigen in de lidstaat met de minste handhaving. De nationale instanties kunnen, zoals het huidige voorstel is vormgegeven, met elkaar besluiten om de gezamenlijke actie te stoppen omdat het geen wijdverspreide inbreuk met een Unie-dimensie betreft. Het is voor de Europese Commissie dus niet mogelijk om, zonder toetsing van de nationale instanties, handhaving af te dwingen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat het voorstel gevolgen kan hebben voor de inzet van het personeel bij de ACM. In hoeverre gaat dit leiden tot hogere toezichtkosten bij de ACM? En bij de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en bij Inspectie Luchtvaart? Deze leden willen dat dit niet leidt tot extra toezichtkosten. Zij zijn voorstander van het opvangen van de eventuele extra inzet binnen de huidige kaders voor toezichtkosten en dus het stellen van prioriteiten om deze taken er bij te doen bij de verschillende toezichthouders. Gaat het kabinet dit regelen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?

De verordening stelt geen nieuwe materiële bepalingen waarop de ACM of andere toezichthouders toezicht moeten houden. De gevolgen zijn daarom beperkt. Het voorstel heeft een tweeledig effect op de capaciteit bij de toezichthouders; enerzijds is het mogelijk dat er meer handavingsverzoeken van nationale instanties uit andere lidstaten komen en er extra rapportage en

registratieverplichtingen ontstaan, dit zal mogelijk leiden tot extra werklast. Tegelijkertijd bespaart het voorstel tijd doordat de samenwerking tussen instanties efficiënter kan verlopen en de Europese Commissie, in bepaalde gevallen, een coördinerende taak op zich neemt. Of het voorstel tot gevolg heeft dat extra inzet bij de toezichthouder noodzakelijk is, is op dit moment niet vast te stellen. Het voorstel zal eerst nog verder moeten worden besproken. Tijdens de onderhandelingen zal kritisch worden gekeken naar eventuele gevolgen voor de inzet bij toezichthouders.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA-fractie

De Voorzitter van de Europese Commissie heeft aangekondigd dat het Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI) twee keer zo lang moet duren (tot 2022) en een twee keer zo grote capaciteit moet krijgen (€ 630 miljard). De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd in welke mate de verlenging en verdubbeling van het EFSI financiële gevolgen heeft voor een eventuele Nederlandse bijdrage. Wat is de Nederlandse inzet bij het besluit tot verlenging en verdubbeling van het EFSI? Verwacht het kabinet dat de EC nog nadere voorstellen op het terrein van toegang tot financiering zal doen en een appreciatie van de wenselijkheid van eventuele nadere voorstellen? Wat is de laatste stand van zaken met betrekking tot de EFSI-projecten in Nederland? Hoeveel projecten zijn er al in gang gezet en hoeveel zijn er al gerealiseerd?

De leden van de PvdA-, SP- en CDA-fractie hebben vragen gesteld over het Commissievoorstel van 14 september 2016 voor verlenging van het Europees Fonds voor Strategische Investeringen (EFSI). Op dit moment wordt een BNC-fiche opgesteld naar aanleiding van dit voorstel.

Voorts informeren de leden van de PvdA- en CDA-fractie naar de benutting van het EFSI door Nederlandse projecten. Zoals aangegeven in de beantwoording van de schriftelijke vragen van de leden Harbers, Visser, De Boer en Van Veen (allen VVD) van 6 juni 2016 (7 juli 2016; kenmerk DGBI-O/16098461) zijn tot nu toe 7 Nederlandse transacties met EFSI-financiering goedgekeurd, 3 bij de Europese Investeringsbank (EIB) en 4 bij het Europees Investeringsfonds (EIF), voor een totaal van circa € 266 mln. Vijf van deze zeven EFSI-projecten zijn bestemd voor mkb, te weten de lening van de EIB aan Stichting Qredits Microfinanciering Nederland ten behoeve van meer mkb- en microkredieten, en participaties van het EIF in de Nederlandse investeringsfondsen HENQ, Thuja, HPE en Karmijn voor innovatief en snel groeiend mkb. De overige twee tot nu toe goedgekeurde Nederlandse EFSI-projecten betreffen de verbreding van de A6 bij Almere en een Nederlands-Zweeds fonds voor breedband mobiel internet in buitengebieden.

Naast het Investeringsplan wordt in Europees verband ingezet op de verdere vervolmaking van de kapitaalmarktunie, waarmee wordt beoogd de groeipotentie van Europa te versterken door financieringsbronnen voor Europese

ondernemingen te versterken en te diversifiëren. Dit zal ook de toegang tot financiering voor het mkb verbeteren. Gelijktijdig met de voorstellen voor verlenging van het EFSI heeft de Commissie ook een mededeling gepresenteerd inzake het versnellen van hervormingen om te komen tot een kapitaalmarktunie. Ook over deze mededeling ontvangt uw Kamer op korte termijn een kabinetsreactie.

Klopt het dat het opkoopprogramma van de Europese Centrale Bank (ECB) (80 miljard euro per maand) ook voorziet in het opkopen van obligaties van de Europese Investeringsbank (EIB), die uitvoerder is van het EFSI-fonds? Hoeveel van dergelijke EIB-obligaties heeft de ECB al opgekocht? Klopt het dat op deze manier toch wel degelijk, ondanks artikel 123 van het Europese Verdrag, monetaire financiering van infrastructuurprojecten mogelijk is? Kortom, "de Draghi-gelden" kunnen dus toch worden geïnvesteerd in "het Juncker-fonds"?

Zoals op 27 november 2015 (Kamerstuk 21 501-30 nr. 362) en 15 juli jl. (Kamerstuk 21 501-30 nr. 380) beantwoord aan uw Kamer op deze vraag: de Europese Centrale Bank (ECB) koopt maandelijks 80 miljard euro aan publieke en private activa op, bestaande uit staatsobligaties, obligaties van Europese instellingen, securitisaties en gedekte obligaties. De Europese Investeringsbank (EIB) maakt onderdeel uit van de Europese instellingen waarvan de ECB obligaties opkoopt. Het EFSI wordt ten dele gefinancierd door de Europese Investeringsbank (EIB). Het is niet aan mij om mij uit te spreken over de samenstelling van de aankopen door de ECB, of anderszins over de wijze waarop de ECB in onafhankelijkheid haar mandaat uitvoert. Voor meer informatie verwijs ik u naar eerdere beantwoording van de vragen over Jaarverslag en Slotwet 2015 van het ministerie van Economische Zaken en het Diergezondheidsfonds en het rapport van de Algemene Rekenkamer bij het jaarverslag d.d. 3 juni 2016 (Kamerstuk 34 375 XIII nr. 6).

Het Slowaaks Voorzitterschap heeft drie discussievragen opgesteld over de stand van zaken in de Europese staalindustrie, waarop ministers worden gevraagd te reageren; welke maatregelen op nationaal niveau zijn genomen ter aanvulling van het EU-optreden en wat zijn de gevolgen van deze maatregelen. Waarop baseert het kabinet de inschatting dat het Slowaaks Voorzitterschap niet met Voorzitterschapsconclusies zal komen? Verwacht het kabinet dat de gedachtewisselingen tot voorstellen van de EC zal leiden? Welk vervolg zal de gedachtewisseling in de Raad krijgen, mede gelet op de bespreking die is voorzien voor de Europese Raad van 20 en 21 oktober a.s.? Verwacht het kabinet of de gedachtewisselingen tot voorstellen van de EC zal leiden? Welke gevolgen en veranderingen verwacht het kabinet in het krachtenveld van dit dossier na aanleiding van de voorziene uittreding van het Verenigd Koninkrijk na het Brexit-referendum? Wat is de appreciatie van het kabinet over het optreden van de EC tegen steunmaatregelen van lidstaten gericht op de staalsector die onverenigbaar zijn met de Europese verdragen? Hoe oordeelt

de minister over het verlenen van staatssteun door andere lidstaten aan staalproducenten op hun grondgebied. Waarom zijn de antidumping tarieven van de EU veel lager dan van de Verenigde Staten, China en andere landen? Waarom wordt niet een antidumping tarief gehanteerd, dat precies even hoog is als in het land waar de dumping vandaan komt, dus voor de Verenigde Staten bijvoorbeeld 265%?

De leden van de PvdA-fractie en SP-fractie hebben vragen gesteld over de stand van zaken in de Europese staalindustrie. In vervolg op de conclusies van het Luxemburgs- en Nederlands voorzitterschap heeft de Europese Commissie in maart 2016 (COM 2016-155) aangegeven welke maatregelen zij inzet m.b.t. staal (BNC-fiche: Kamerstuk 22 112 nr. 2122). In de RvC van 29 september is staal geagendeerd om de Europese Commissie de gelegenheid te geven de lidstaten te informeren over de voortgang m.b.t. de implementatie. Er is op dit moment geen aanleiding voor nieuwe voorzitterschapsconclusies. Het is niet de verwachting dat de gedachtewisseling tijdens de raad zal leiden tot nieuwe voorstellen van de Europese Commissie. Energie-intensieve industrie en specifiek staal is een belangrijk dossier waar EU inzet nodig is. Het is goed dat zo'n belangrijk dossier ook de aandacht heeft van de Europese Raad, naast de Raad voor het Concurrentievermogen en andere raden zoals de Handelsraad. Momenteel is er nog geen inzicht in het tijdstip dat het terugtrekkingsproces van het VK van start gaat. Totdat het uittredingsprocedure door het VK volledig is doorlopen, blijft het VK volledig lid van de Raad, en kan daarin haar standpunten uitdragen. Welke gevolgen er op lange termijn optreden, kunnen nu nog niet worden overzien. Het optreden van de Europese Commissie tegen steunmaatregelen van lidstaten gericht op de staalsector die onverenigbaar zijn met de Europese verdragen is in het algemeen effectief. Ik heb geen duidelijke signalen die aanleiding geven hieraan te twijfelen.

Voor sommige producten zijn de antidumping tarieven in de VS inderdaad hoger. Dat geldt echter ook voor 'normale' invoerrechten. De EU heeft als open economie baat bij eerlijke en open handel. Dat wordt weerspiegeld in haar antidumpingbeleid. Zo neemt de EU alleen maatregelen als die goed zijn onderbouwd. Anders dan in de VS, verifieert de EU bijvoorbeeld alle cijfers ter onderbouwing van maatregelen voordat voorlopige maatregelen worden genomen. De VS doet dat pas daarna, en baseert de voorlopige maatregelen op cijfers aangeleverd door de binnenlandse industrie. Daarnaast kiest de EU ervoor om eventuele antidumpingmaatregelen te beperken tot datgene wat nodig is om de schade voor producenten te compenseren, zonder dat de heffingen protectionistisch worden. Zij doet dit door de zogenaamde Lesser Duty Rule toe te passen. Hiermee zorgt de EU voor een gelijk speelveld, maar worden de negatieve effecten van de heffingen op andere partijen beperkt. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan industriële gebruikers en consumenten die worden geconfronteerd met hogere prijzen voor hun grondstoffen en eindproducten. De hoogte van de heffingen van de VS is overigens zeer omstreven, omdat de VS in haar berekeningen bepaalde Chinese belastingvoordelen heeft meegenomen.

China zal naar verwachting naar de WTO stappen om de berekening aan te vechten.

Antidumpingbeleid is een instrument om een gelijk speelveld te creëren. De EU gebruikt dit instrument op een krachtige en effectieve wijze. Momenteel zijn er 37 antidumpingmaatregelen van kracht op diverse staalproducten. Ook lopen er nog een aantal antidumpingonderzoeken, die waarschijnlijk binnenkort in additionele maatregelen zullen resulteren. Daarbij mag niet voorbij worden gegaan aan de belangen van andere sectoren en partijen, zoals de industriële gebruikers van de goederen en de consument. Antidumpingmaatregelen moeten oneerlijke concurrentie tegengaan maar mogen niet protectionistisch zijn.

De EC heeft een mededeling gepubliceerd met een Europese agenda voor de deeleconomie. Deze bevat een aantal algemene niet-bindende juridische richtsnoeren voor consumenten, overheden en bedrijfsleven. De leden van de PvdA-fractie zijn benieuwd hoe het kabinet oordeelt over de effectiviteit van het door de EC gekozen instrument, namelijk niet-bindende juridische richtsnoeren?

Ik kan mij vinden in het door de Europese Commissie gekozen instrument van niet-bindende richtsnoeren. Hierbij wordt in deze fase door de Europese Commissie niet ingezet op additionele Europese regelgeving, maar zullen wel de ontwikkelingen in het oog worden gehouden. Daarnaast kan de Europese Commissie interveniëren als bestaande Europese regelgeving niet wordt nageleefd in afzonderlijke Lidstaten en wordt door de Commissie en lidstaten ingezet op het uitwisselen van 'best practices'.

Op basis van de mededeling van de Europese Commissie wordt meer duidelijkheid geschapen ten aanzien van de wijze waarop de bestaande Europese wetgeving van toepassing is op marktdeelnemers. Tegelijkertijd worden de lidstaten in de mededeling van de Europese Commissie aangespoord om te bezien of (nationale) regelgeving voldoende balans vindt tussen de verschillende belangen en of regelgeving de ontwikkeling van de deeleconomie niet onnodig in de weg staat. Het kabinet werkt hier reeds actief aan door belemmeringen en onduidelijkheden weg te nemen en kansen optimaal te benutten, onder meer via het programma Ruimte in Regels en de Green Deals (o.a. de Green Deal Autodelen).

Wat is volgens het kabinet het krachtenveld onder de lidstaten over het dossier deeleconomie?

Voor een omschrijving van het krachtenveld verwijs ik u naar het BNC-fiche (Tweede Kamer, vergaderjaar 2015–2016, 22 112, nr. 2172). Hierin staat onder meer dat er breed draagvlak onder de lidstaten is ten aanzien van de gekozen benadering van de Europese Commissie

Wat is het oordeel van het kabinet op het punt van subsidiariteit nu de EC ingaat op terreinen die grotendeels nationale bevoegdheden betreffen, zoals arbeidsrecht en belastingen?

Zoals aangegeven in het BNC-fiche (Kamerstuk 22 112, nr. 2172) heeft Nederland een positieve grondhouding voor wat betreft de subsidiariteit van de voorstellen die in de Commissiemededeling worden gedaan. Activiteiten in de deeleconomie zijn niet nieuw, maar de opkomst van digitale platforms in de deeleconomie heeft de omvang vergroot en deze activiteiten een internationale en Europese dimensie gegeven. Veelal opereren platforms in de deeleconomie grensoverschrijdend. Versnippering en verschillen in interpretatie van Europese wet- en regelgeving op nationaal niveau kan de verdere ontwikkeling van de deeleconomie in de weg staan, een uniforme Europese benadering is zodoende noodzakelijk. Overigens laat dit onverlet dat in sommige gevallen maatwerk op bijvoorbeeld lokaal niveau beter geschikt is. Bijvoorbeeld in het geval van Airbnb, waarbij vraagstukken rond toeristenbelasting en tijdelijke verhuur een rol spelen. De richtsnoeren die de Europese Commissie in haar mededeling voorstelt beperken die ruimte niet.

Wat is het oordeel van het kabinet over het toezichtkader dat de EC zich heeft voorgenomen te creëren?

Ik ondersteun het initiatief van de Europese Commissie om de ontwikkelingen, zoals het snel veranderende regelgevingsklimaat en de economische en zakelijke ontwikkelingen, in het kader van de deeleconomie in het oog te houden. Als gevolg van uiteenlopende regelgevende benaderingen voor de deeleconomie op nationaal en lokaal niveau, dreigt een gefragmenteerde aanpak van de deeleconomie te ontstaan. Dit staat een goede werking van de interne markt in de weg en kan een belemmering vormen voor de verdere ontwikkeling van de deeleconomie.

Kan het kabinet toelichten waarom het fiche over de deeleconomie een oordeel over de bevoegdheid en rechtsgrondslag bevat, terwijl het niet om regelgeving gaat?

Een BNC-fiche ten aanzien van Commissiemededelingen volgt een vast format waarbij onder andere wordt ingegaan op de bevoegdheid. Dit is één van de aspecten die het kabinet meeweegt in de uiteindelijke beoordeling, ook als het een mededeling van de Europese Commissie betreft. De opzet van het BNC-fiche is op deze manier afgesproken met uw Kamer (Kamerstuk 22 112 nr.1876).

Wat is de positie van het kabinet over de aansprakelijkheid van deze platforms?

Ik ondersteun de bestaande Europese regelgeving waarbij een platform op grond van de richtlijn elektronische handel, als aanbieder van bemiddelingsdiensten van de informatiemaatschappij en onder bepaalde voorwaarden, niet aansprakelijk is

voor de informatie die het opslaat. Voor zover platforms zelf diensten aanbieden, zoals betalingsdiensten, zijn zij niet vrijgesteld van aansprakelijkheid.

De aan het woord zijnde leden zijn ook benieuwd waar volgens de minister de grenzen van het concept deeleconomie worden opgezocht, gelet op het grootschalige commerciële gebruik van platforms zoals Airbnb.

Dienstverleners en platforms in de deeleconomie zijn net zoals andere marktdeelnemers aan wet- en regelgeving onderworpen, bijvoorbeeld op het gebied van belastingen. Hierbij heeft het kabinet geen voorkeur voor een bepaald verdienmodel zolang deze geen risico vormen voor de relevante publieke belangen. Het is aan consumenten om hun voorkeur uit te spreken. Zie hiervoor ook de Kamerbrief over innovatiebeleid van 18 december 2015 (Kamerstuk 33009 nr. 12).

Op de geannoteerde agenda staat het punt over de ontwikkeling van een ambitieus industriebeleid in Europa. Kan het kabinet nader het diverserpunt over het industriebeleid toelichten?

België heeft een diverserpunt aangevraagd omdat deze lidstaat wenst dat de Europese Commissie een ambitieuze en proactieve roadmap voor de Europese industrie opstelt. Zij verzoekt daarvoor dat nationale best practices worden gedeeld en Europese actieplannen voor specifieke sectoren met concrete doelen en meetbare resultaten worden opgesteld.

Het kabinet ondersteunt een proactief en integraal EU-industriebeleid dat aanvullend – en niet overlappend – aan het nationale en regionale beleid plaats vindt. Belangrijke elementen bij zo'n integraal EU-industriebeleid zijn het versterken van de (digitale) interne markt, het verlagen van de regeldruk, het stimuleren van onderzoek en innovatie en het verbeteren van de toegang tot financiering. Een proactief en integraal EU-industriebeleid onderkent het belang van transities van het bedrijfsleven naar verdere digitalisering en een koolstofarme economie en zorgt dat de impact op de concurrentiekracht bij alle beleidsmaatregelen wordt meegewogen.

Nationale en regionale overheden ondersteunen bedrijven door onder andere de juiste randvoorwaarden te scheppen zoals in Nederland via de gouden driehoek aanpak met bedrijfsleven, kennisinstellingen en overheid. Het kabinet steunt het belang van het delen van best practices in Europa. Met het oog op het eigen industriebeleid van lidstaten en het subsidiariteitsbeginsel, ziet het kabinet geen toegevoegde waarde voor verdere Europese actieplannen voor specifieke sectoren.

De leden van de PvdA-fractie vragen waarom bij de richtsnoeren over de interpretatie en toepassing van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken in het

digitale tijdsperk er niet gekozen is een fiche op te stellen, terwijl dit ten behoeve van de richtsnoeren over de deeleconomie wel is gedaan. Kan het kabinet nader toelichten waarom bepaalde lidstaten kritisch zijn over de uitwerking van de reikwijdte van de maatregelen?

De richtsnoeren inzake de toepassing van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken betreffen een 'staff working document' en geen separate mededeling van de Europese Commissie, in tegenstelling tot de richtsnoeren deeleconomie.

Met betrekking tot de vraag omtrent het geven van een toelichting over de reikwijdte van de maatregelen, verwijs ik naar de BNC-fiches die voor de afzonderlijke wetsvoorstellen uit het e-commerce pakket (geoblocking, pakketbezorging en samenwerking nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor consumentenbescherming) zijn opgesteld (Kamerstukken 2015 – 2016, 22112, nr. 2167, 2168 en 2176.)

In de verordening over geoblocking worden voorwaarden gesteld over wanneer een aanbieder bezoekers online niet mag weigeren op grond van nationaliteit of locatie. Kan het kabinet inzicht geven in het krachtenveld van dit dossier? Staat nu voor 100% vast dat de roamingtarieven op 15 juni 2017 definitief verleden tijd zullen zijn in de Europese Unie? Klopt het dat geoblocking eigenlijk iets vergelijkbaars is als roamingtarieven, namelijk discriminatie op basis van locatie? Wanneer zal geoblocking verleden tijd zijn in de Europese Unie?

Het merendeel van de lidstaten steunt de doeleinden van de ontwerpverordening, namelijk het aanpakken van geo-blocking in een aantal ongerechtvaardigde situaties. Het Europees Parlement dient haar positie nog in te nemen op dit wetsvoorstel.

Lidstaten en Europees Parlement hebben in 2015 afgesproken dat consumenten vanaf 15 juni 2017 zullen roamen tegen hun binnenlands tarief, binnen de grenzen van redelijk gebruik. Over deze afspraken bent u geïnformeerd in mijn brief van 19 september jl. (Vergaderjaar 2016-2017, Aanhangselnummer 11). Zoals aangegeven in deze brief is de invoering van het zogenaamde *Roam Like At Home* regime afhankelijk gemaakt van het tijdig (vóór 15 juni 2017) van toepassing worden van nieuwe wetgeving voor de wholesaleroamingmarkten. Die wetgeving moet de tarieven verlagen die telecombedrijven elkaar rekenen zodra klanten roamen, zodat *Roam Like At Home* betaalbaar wordt. Over deze wetgeving onderhandelen lidstaten en Europees Parlement momenteel. Ondertussen moet de Europese Commissie voor 15 december ook middels nadere regels vaststellen wat redelijk gebruik is. Daartoe heeft zij vorige week een voorstel gedaan, waarover toezichthouders en lidstaten zich nog zullen buigen.

Geoblocking betreft een andersoortige behandeling van een klant door een onderneming op grond van nationaliteit, locatie of vestigingsplaats. Het

geoblocking voorstel noemt de scenario's op wanneer dat ongerechtvaardigd is. Bij roaming betaalt iemand die in het buitenland is gevestigd of daarmee permanente banden heeft en met een buitenlandse simkaart het land bezoekt, een ander tarief dan lokale inwoners. De gebruiker met de buitenlandse simkaart heeft echter geen directe relatie met het bezochte telecomnetwerk. Zijn eigen provider betaalt de roaming kosten aan het bezochte netwerk en berekent dat vervolgens door aan de roamende klant.

Het streven is om de verordening over geoblocking voor 2020 te hebben ingevoerd, daadwerkelijke toepassing van het voorstel is nog wel afhankelijk van de inwerkingsdatum, waarover lidstaten onderhandelen.

De minister schrijft dat hij kritisch is over het voorstel grensoverschrijdende pakketbezorging. De EC beoogt met deze voorgestelde verordening problemen rondom grensoverschrijdende pakketbezorging aan te pakken om zo de markt efficiënter en betaalbaarder te maken. De EC wil de transparantie vergroten door middel van een verplichting aan de aanbieders van pakketbezorgdiensten om informatie aan de toezichthouder te verstrekken. Voor universele aanbieders zoals postNL gelden er uitgebreidere verplichtingen, zoals het verstrekken van openbare tarieven. De minister geeft aan dat hij kritisch is over dit voorstel omdat hij vanuit mededingingsperspectief geen signalen heeft ontvangen van marktfalen. Kan het kabinet nader toelichten waarom er geen marktfalen worden geconstateerd in de Nederlandse pakketmarkt, terwijl er duidelijk in de Nederlandse pakketmarkt op arbeidsvoorwaarden wordt geconcurrereerd? Kan het kabinet nader toelichten waarom dit geen vorm van marktfalen is? Hoe staan andere lidstaten en het Europees Parlement tegenover dit voorstel? Welke gevolgen kan dit voorstel hebben op de Nederlandse pakketmarkt? Leidt dit voorstel tot meer of minder concurrentie op de pakketbezorgingsmarkt? Op welke manier gaat dit zich uiten en welke gevolgen zal dit hebben?

In het BNC-fiche over dit voorstel (Kamerstuk 22112 nr. 2176) wordt de term marktfalen gebruikt in het kader van het mededingingsrecht. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er hoge toetredingsdrempels op een bepaalde markt gelden, die het voor nieuwkomers onmogelijk dan wel zeer lastig maken om toe te treden tot deze markt. Het concurreren op arbeidsvoorwaarden wordt in het mededingingsrecht niet gezien als een vorm van marktfalen en moet daarom ook los daarvan worden gezien.

Uit een eerste reactie van het Europees Parlement op het voorstel (zie resolutie 2016/2010(INI)) blijkt dat zij de doelstelling van het voorstel tot het vergroten van prijstransparantie in de markt voor pakketbezorgdiensten, ondersteunt. Tegelijkertijd is het Europees Parlement van mening dat pakketbezorgdiensten een zeer concurrerende, innovatieve en snelgroeiende sector is en dat eventuele nieuwe regelgeving voor deze markt proportioneel en goed onderbouwd moet zijn.

De dynamiek in deze markt mag volgens het Europees Parlement dan ook niet belemmerd worden door onnodige regelgeving en bureaucratie.

In het eerder genoemde BNC-fiche is verder opgemerkt dat sommige lidstaten kritisch zijn op de keuzes die in het voorstel zijn gemaakt voor de instrumenten waarmee de beoogde doelstellingen van de verordening gerealiseerd moeten worden. Het gaat daarbij onder meer over de zorgen over de administratieve lasten die met het voorstel zijn gemoeid voor zowel de toezichthouders als de aanbieders van pakketbezorgdiensten. Voorop staat dat het voorstel zal leiden tot meer prijstransparantie op de Europese markt voor pakketbezorgdiensten, doordat de Commissie de openbare tarieven jaarlijks op een vergelijkingswebsite zal publiceren. De transparantie kan zich vertalen in meer keuze voor de consument en meer marktdynamiek. Verder zal er meer regulering komen van de tot nu toe nog grotendeels ongereguleerde markt voor pakketbezorgdiensten. De nationale toezichthouders krijgen meer bevoegdheden om informatie over deze markt op te vragen en te beoordelen. Nederland is terughoudend met overheidsingrijpen in deze markt, die gezien wordt als een markt die dynamisch en volop in ontwikkeling is en waarin nieuwe partijen toetreden tot de markt. Te vroeg ingrijpen in deze markt kan dan ook de dynamiek en de innovatie op deze markt verstoren.

Heeft de verordening consumentenbescherming nog concrete gevolgen voor de ACM en/of de Geschillencommissies Consumentenzaken? Klopt het dat het kabinet de subsidie voor de Geschillencommissies Consumentenzaken wil stopzetten? Wat is de reden hiervan? Dit leidt toch maar tot dure rechtszaken voor consumenten en ondernemers, zo menen de aan het woord zijnde leden.

Het voorstel heeft geen grote gevolgen voor de ACM en/of de Geschillencommissies Consumentenzaken. De verordening richt zich alleen tot de toezichthoudende instanties, dus niet tot de Geschillencommissie Consumentenzaken. De ACM krijgt geen nieuwe toezichthoudende taken waardoor de concrete gevolgen voor de organisatie beperkt zijn. De verordening harmoniseert bepaalde bevoegdheden en regelt de wijze van samenwerking. Zie hiervoor ook het antwoord op soortgelijke vragen van de leden van de VVD-fractie. Voor de invulling van de begroting van het Ministerie van Veiligheid en Justitie verwijs ik u naar de Minister van Veiligheid en Justitie.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vernemen uit de geannoteerde agenda dat tijdens de Raad van gedachten zal worden gewisseld over de stand van zaken in de staalindustrie. Deze leden zijn benieuwd waarom het Slowaaks Voorzitterschap niet met Voorzitterschapsconclusies zal komen, of het kabinet verwacht dat het gesprek tot voorstellen zal leiden en welke gevolgen het uitblijven van conclusies heeft voor latere bespreking van dit onderwerp in de Europese Raad van oktober.

Tevens vernemen de leden van de SP-fractie graag of het kabinet de mening van de Voorzitter van de Europese Commissie deelt dat de EU net zo krachtig als de VS zou moeten kunnen reageren op dumping. Indien dit het geval is zijn deze leden benieuwd naar de visie van het kabinet op hoe het beste een wereldwijd eerlijk speelveld kan worden gecreëerd. Hierbij wijzen deze leden op de duizenden demonstranten die afgelopen woensdag in IJmuiden opkwamen voor het voortbestaan van de Hoogovens/Tata Steel Nederland.

De beantwoording van deze vragen heb ik meegenomen bij de beantwoording van de vragen van de leden van de PvdA-fractie over dit onderwerp.

De leden van de SP-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de Commissie de toegang tot financiering voor scale-ups wil bespreken. Tevens hebben zij vernomen dat de Voorzitter van de Europese Commissie van zins is de instelling van het Europees Fonds voor Strategische Investeringen te verlengen en de omvang ervan te verdubbelen. Deze leden zijn benieuwd of het kabinet verwacht dat de EC het EFSI vooral op scale-ups wil gaan richten en, zo ja, of zij met hen van mening is dat dit een te grote verenging van het doel van het EFSI zou zijn. Daarnaast vernemen zij bovendien graag van het kabinet hoe het van plan is om in de nieuwe periode optimaal gebruik te kunnen maken van de mogelijkheden die het EFSI biedt en ontvangen graag spoedig de al voor het zomerreces toegezegde brief over het creëren van een zelfstandig investeringsagentschap dat cofinanciering kan leveren.

Voor het kabinetsstandpunt ten aanzien van het Commissievoorstel voor verlenging van het EFSI: zie de bovenstaande beantwoording. Overigens heeft de Commissie binnen het huidige EFSI-mandaat het mkb-loket binnen EFSI reeds opgewaardeerd, door 500 miljoen euro van de EFSI-garantie over te hevelen van het infrastructuur- en innovatieloket naar het mkb-loket.

Mede om optimaal gebruik te kunnen maken van het EFSI heeft het kabinet het Nederlands Investeringsagentschap (NIA) opgericht. Het NIA is een faciliterend platform, dat samen met alle belangrijke stakeholders Nederlandse projecten klaarstoomt voor onder meer EFSI-financiering.

Ten aanzien van het creëren van een zelfstandig investeringsagentschap dat cofinanciering kan leveren heeft het kabinet in de Miljoenennota 2017 aangegeven nog deze kabinetsperiode besluiten te willen nemen om de export uit en de investeringen in Nederland verder te stimuleren, door de capaciteit en middelen op het snijvlak van publiek en privaat beter te organiseren. Het kabinet komt eind dit jaar met een voorstel voor een nieuwe instelling om deze investeringen beter te ondersteunen.

De leden van de SP-fractie lezen in de geannoteerde agenda dat de voor de deeleconomie te ontwikkelen richtsnoeren bedoeld zijn voor gebalanceerde

ontwikkeling van de deeleconomie en het tegengaan van fragmentatie in de interne markt, terwijl ze niet bindend zijn. Deze leden zijn benieuwd op welke manier het kabinet verwacht dat deze niet juridisch bindende richtsnoeren effect zullen hebben. Tevens willen deze leden graag van het kabinet weten welke richtsnoeren worden verwacht om specifiek nationale aangelegenheden als arbeidsverhoudingen en belastingen te behandelen en of dit aan de regels van subsidiariteit zou voldoen.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording op de vraag van de leden van de PvdA-fractie.

De leden van de SP-fractie zijn benieuwd naar een nadere toelichting op het diversienpunt "Ontwikkeling van een ambitieus industriebeleid in Europa" en verzoeken het kabinet aan te geven wat het verwacht in te brengen bij dit onderwerp.

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording op de vraag van de leden van de PvdA-fractie.

Tevens vragen zij het kabinet toe te lichten wat de gevolgen zijn van het niet tot overeenstemming komen met Spanje en Italië over het eengemaakt octrooirecht zodra dit is ingevoerd.

Hierover kan worden opgemerkt dat Italië inmiddels de overeenkomst betreffende de oprichting van een eengemaakt octrooigerecht heeft ondertekend. Verder is het ratificatieproces binnen Italië voor dit octrooirechtspraakverdrag inmiddels vergevorderd. Ook neemt Italië deel aan de nauwere samenwerking in het kader waarvan het unitair octrooi wordt gerealiseerd.

Spanje heeft dit octrooirechtspraakverdrag niet ondertekend en neemt niet deel aan de nauwere samenwerking in het kader waarvan het unitair octrooi wordt gerealiseerd. Dit betekent dat beide systemen in Spanje niet zullen worden ingevoerd. Het unitair octrooi zal in Spanje niet gelden en het Eengemaakt Octrooigerecht zal in Spanje niet bevoegd zijn.

De leden van de SP-fractie lezen in het fiche Mededeling stimuleren grensoverschrijdende elektronische handel dat naar de mening van het kabinet het toepassen van de bestaande richtlijn oneerlijke handelspraktijken op digitale handel geen apart fiche behoeft. Deze leden willen graag van het kabinet horen welke richtsnoeren de Commissie van plan is om in te zetten voor het toepassen van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken op elektronische handel en deze richtsnoeren oneerlijke digitale handel voldoende aan zullen pakken.

De Europese Commissie heeft de richtsnoeren over de richtlijn oneerlijke handelspraktijken eenzijdig opgesteld en heeft ze op 25 mei 2016 gepubliceerd. De richtsnoeren inzake de toepassing van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken

betreffen een 'staff working document' en geen separate mededeling van de Europese Commissie, in tegenstelling tot de richtsnoeren deeleconomie. In de eerstgenoemde richtsnoeren geeft de Commissie uitleg aan kernbepalingen van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken. De richtsnoeren beslaan onderwerpen zoals de wisselwerking tussen de richtlijn en andere EU-wetgeving, en de toepassing van de richtlijn op nieuwe online business modellen. De insteek van de Europese Commissie is om de context van de digitale omgeving mee te nemen in de uitleg van de richtlijnbevestigingen. Hierbij worden er praktische voorbeelden gegeven uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie en van de nationale rechterlijke instanties en overheden. Zie ook de beantwoording op de vraag van de PvdA..

De leden van de SP-fractie lezen in het fiche over de verordening betreffende samenwerking Europese nationale instanties die verantwoordelijk zijn voor consumentenbescherming dat in Nederland de ACM een aantal nieuwe en verbeterde bevoegdheden zal krijgen. Deze leden zijn benieuwd welke regeling de verordening zal bevatten op het vlak van de wetsovertreding in meerdere lidstaten en hoe op basis van de verordening zal worden bepaald welke nationale instantie aangewezen wordt om de handhaving uit te voeren. Tevens zijn deze leden benieuwd of de minister, mede in het licht van de fusie van Ziggo en Vodafone die door de Commissie werd goedgekeurd, met hen van mening is dat het recht van de Commissie om de beoordeling van fusies naar zich toe te trekken ingeperkt moet worden zodat meer recht kan worden gedaan aan de nationale situatie. Indien dit het geval is zouden deze leden graag horen hoe het kabinet hiervoor gaat pleiten, ook binnen de context van deze verordening.

Het voorstel bevat meerdere regelingen betreffende overtredingen die plaatsvinden in meerdere lidstaten. De verordening regelt twee verschillende situaties de wijdverspreide inbreuken en de gemeenschappelijke acties tegen wijdverspreide inbreuken met Unie-dimensie. In het geval van wijdverspreide inbreuken betreft het inbreuken die in meerdere lidstaten plaatsvinden. De instanties bepalen gezamenlijk de instantie aan die de actie coördineert, meerdere bevoegde instanties kunnen tegelijkertijd handhavende maatregelen nemen. In het laatste geval, wanneer het gemeenschappelijke acties tegen wijdverspreide inbreuken met Unie-dimensie betreft, is de Europese Commissie de coördinator. De nationale instanties komen overeen wie zal handhaven. Indien gewenst kunnen de bevoegde instanties besluiten dat meerdere instanties handhavingsmaatregelen nemen.

Het concentratietoezicht is geregeld in verordening (EG) nr. 139/2004. Deze heeft geen inhoudelijke raakvlakken met de hier voorgestelde en besproken verordening. In sommige gevallen is het inderdaad meer passend dat de lidstaten zelf een fusie beoordelen. Daartoe bestaat ook de mogelijkheid in de Europese regelgeving. Zo kan een zaak worden doorverwezen van de Europese Commissie naar de lidstaten op verzoek van de lidstaat. Het kabinet acht van het belang dat de Europese

Commissie in haar aankomende evaluatie van het systeem van verwijzingsverzoeken ook de werking van deze soort verwijzingen betreft. Nederland heeft dat al eerder in de Kabinetsreactie op het Europese Witboek Concentratietoezicht (Kamerstukken II, 2013/14, 22.112, nr. 1980) aandacht gevraagd voor deze verwijzingsverzoeken.

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben met instemming vernomen dat de Europese Commissie het oude voorstel over roamingkosten heeft ingetrokken. Deze leden hebben vragen over het nieuwe voorstel dat de Europese Commissie op 21 september heeft gepresenteerd. Kan de minister aangeven of het klopt dat het nieuwe voorstel inhoudt dat iedereen in de Europese Unie vanaf juni 2017 365 dagen per jaar mobiel kan bellen en internetten in het buitenland, zonder extra roamingkosten? Kan de minister verzekeren dat de eerder voorgestelde beperking van negentig dagen nu helemaal van de baan zijn en dat er geen nieuwe beperking zullen worden opgenomen? Kan de minister tevens bevestigen dat hij zich zal verzetten tegen elke beperking die mogelijk alsnog wordt ingebracht door andere lidstaten tijdens het proces? Tevens vragen deze leden of de minister kan aangeven op welke wijze telecombedrijven in het nieuwe plan kosten kunnen rekenen als ze op basis van klantgebruik-gegevens kunnen aantonen dat mensen misbruik maken van het vrije roamen? Kan de minister daarnaast aangeven of het voorstel in de Telecomraad van 2 december 2016 aan de orde komt?

De leden van de CDA-fractie vragen of het nieuwe voorstel van de Europese Commissie met betrekking tot redelijk gebruik inhoudt dat iedereen in de Europese Unie vanaf juni 2017 365 dagen per jaar mobiel kan bellen en internetten in het buitenland, zonder extra roamingkosten. Dit is inderdaad het geval, tenzij de telecomaandbieder kan aantonen dat een consument geen inwoner is van, of permanente link heeft met het land waar de aanbieder is gevestigd. Dit moet misbruik van roamingafspraken voorkomen, bijvoorbeeld door permanent gebruik van een SIM-kaart in het buitenland. De leden van de CDA-fractie vragen voorts of de eerder voorgestelde beperking van negentig dagen geheel van de baan is en er geen nieuwe beperking zullen worden opgenomen en naar mijn inzet daarbij. Daarover kan nu nog geen uitsluitel worden gegeven. Ik blijf mij inzetten voor *Roam Like At Home* met zo min mogelijk beperkingen en zo laag mogelijke maximale Wholesale tarieven, zodat dit betaalbaar is voor telecomaandbieders. De lidstaten en toezichthouders zullen zich nog uitspreken over het voorstel, binnen de procedure die gebruikelijk is voor deze nadere regelgeving (een zogeheten uitvoeringshandeling). Tevens vragen de leden van de CDA fractie aan te geven op welke wijze telecombedrijven in het nieuwe plan kosten kunnen rekenen als ze op basis van klantgebruikgegevens kunnen aantonen dat mensen misbruik maken van het vrije roamen. Telecomaandbieders mogen in dat geval een toeslag rekenen ter hoogte van maximaal het Wholesale roamingtarief. Waarschijnlijk komt het voorstel in de Telecomraad van 2 december 2016 aan de orde. Voor zover

mogelijk wordt uw Kamer in de Geannoteerde Agenda voor deze Telecomraad over het voorstel geïnformeerd.

De leden van de CDA-fractie zijn verder benieuwd hoe het kabinet aankijkt tegen de plannen van de Europese Unie voor de uitrol van 5G in de hele EU tegen 2025 en gratis wifi rond de voornaamste publieke centra van alle steden en dorpen tegen 2020.

De leden van de CDA-fractie vragen naar het oordeel van het kabinet over de recente voorstellen van de Europese Commissie omtrent de uitrol van 5G en het voorzien in gratis Wi-Fi. Ik heb met veel belangstelling kennis genomen van het pakket voorstellen dat de Europese Commissie op 14 september jongstleden bekend heeft gemaakt, waaronder de Mededeling "Connectivity for a Competitive Digital Single Market - Towards a European Gigabit Society" (COM(2016)587), de Mededeling "5G for Europe: An Action Plan" (COM(2016)588) en het voorstel voor een verordening met betrekking tot het stimuleren van internetconnectiviteit in lokale gemeenschappen, WiFi4EU (COM(2016)589). De Tweede Kamer zal hierover op de gebruikelijke wijze nader worden geïnformeerd via het BNC-fiche, dat in oktober aan de Kamer zal worden aangeboden.

De leden van de CDA-fractie zouden graag zien dat de staatssteunregels voor aanleg van snel internet zouden worden versoepeld. Op deze wijze krijgen burgerinitiatieven die door Europese regels worden belemmerd meer kans van slagen. Hoe kijkt de minister hier tegenaan? Is de minister bereid om in de EU te pleiten voor versoepeling van de regels betreft de termijn van drie jaar, de termijn waarbinnen geen steun mag worden gegeven voor een bepaald gebied indien een marktpartij van plan is een netwerk van 30mb/s aan te leggen in dat gebied binnen die drie jaar?

De leden van de CDA-fractie vragen naar een versoepeling van de staatssteunregels voor de aanleg van breedband. In het Algemeen Overleg van 19 mei 2016 over de Raad voor Concurrentievermogen op 26 en 27 mei 2016 en het Algemeen Overleg over de Telecomraad op 26 mei 2016 (21501-30 nr. 377) heeft de Kamer hier ook aandacht voor gevraagd. Ik heb daarbij toegezegd te zullen bezien of de termijn van drie jaar genoemd in de richtsnoeren voor breedband verkort kan worden. Ik ben hierover in gesprek met alle belanghebbenden, waaronder marktpartijen en overheden. Ik zal de Kamer nader informeren in de volgende brief over de ontwikkelingen omtrent snel internet in het buitengebied die de Kamer nog dit jaar ontvangt.

De voorzitter van de Europese Commissie heeft aangegeven dat de Europees Fonds voor Strategische Investerings (EFIS) twee keer zo lang moet duren (tot 2022) en een twee keer zo grote capaciteit moet krijgen (€ 630 miljard). De leden van de CDA-fractie vragen wat de achterliggende reden is geweest dat het twee keer zo lang zou moeten gaan duren en de capaciteit zou moeten worden

verdubbeld? Kan de minister aangeven hoe het kabinet tegen dit voorstel aankijkt en wat de Nederlandse inzet zal worden? Kan de minister aangeven of de verlenging en verdubbeling van het EFSI financiële gevolgen heeft voor de Nederlandse bijdrage en zo ja op welke manier? Kan de minister tevens in cijfers weergeven wat Nederland tot nu toe heeft binnen gehaald uit het EFSI, waarbij een vergelijking wordt gemaakt met de andere lidstaten en hierbij wordt aangegeven of Nederland in vergelijking met andere lidstaten veel of weinig profiteert van het EFSI?

Voor de beantwoording van deze vragen verwijs ik u naar de beantwoording van de vragen van de leden van de fracties van de PvdA en de SP. Aanvullend hierop vragen de leden van de CDA-fractie ook naar de relatieve benutting van EFSI door Nederlandse projecten ten opzichte van andere lidstaten. Als we kijken naar de totale EIB-financiering, dan zien we deze in Nederland de afgelopen jaren toenemen, van ca. € 1,2 mld. in zowel 2012 en 2013, naar ca. € 2,1 mld. in zowel 2014 en 2015. Het EFSI is slechts in beperkte mate nodig geweest voor deze stijging.

Naast de markt-specifieke kenmerken kan worden geconstateerd dat er ook lidstaten zijn, waaronder Italië en Frankrijk, die ook via hun National Promotional Banks/Institutions (NPBIs) aansluiten op het EFSI. Deze hebben over het algemeen al een projectenpijplijn of kunnen relatief snel inzicht bieden in potentiële projecten, wat kan helpen om snel gebruik te kunnen maken van het EFSI. Daarnaast zijn deze NPBIs in staat om vanuit hun eigen balans projecten te cofinancieren. Mede voor aansluiting bij het EFSI heeft het kabinet vorig jaar het NIA opgericht. Zie ook de beantwoording op de vraag van de leden van de SP-fractie.

De leden van de CDA-fractie hebben ook vragen over de stand van zaken in de Europese staalindustrie. Is de minister het met de voorzitter van de Europese Commissie eens dat de Europese Unie net zo krachtig als de VS moet reageren op dumping? Zo ja, gebeurt dit al? En kan de minister aangeven welke lidstaten nationale maatregelen hebben genomen ter aanvulling op het EU-optreden? Zorgen deze maatregelen ervoor dat er binnen de EU het gelijke speelveld onder druk komt te staan?

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording op de vraag van de PvdA-fractie. Het handelsdefensief instrumentarium is de bevoegdheid van de Europese Commissie. Lidstaten hebben geen bevoegdheden om aanvullende maatregelen op dit terrein te nemen.

De leden van de CDA-fractie hebben vragen over het fiche over een Europese agenda voor de deeleconomie. Wat is oordeel van de minister op het punt van subsidiariteit nu ook wordt ingegaan op enkele terreinen die grotendeels nationale bevoegdheden betreffen zoals arbeidsrecht en belastingen? Kan de minister aangeven of het hierbij alleen om aanmoedigen gaat of dat Europa hier echt

wat over te zeggen gaat krijgen? En kan de minister tevens aangeven op welke wijze deelplatforms worden aangemoedigd om illegale inhoud tegen te gaan en op welke wijze er onderscheid wordt gemaakt tussen betaalde en onbetaalde diensten?

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording op de vraag van de PvdA-fractie.

De leden van de CDA-fractie vragen de minister of hij bij de verordening grensoverschrijdende pakketbezorging zou kunnen aangeven wat de gevolgen hiervan zijn voor de Nederlandse markt, specifiek op het gebied van concurrentie. De minister geeft in de geagendeerde agenda over dit onderwerp aan kritisch te zijn op een aantal punten, onder andere op het punt van proportionaliteit. Op welke wijze gaat de minister deze kritische punten naar voren brengen tijdens de Raad voor Concurrentievermogen en hoe zwaar weegt de beoordeling van proportionaliteit voor de minister voor zijn definitieve oordeel over deze verordening?

Voor de beantwoording van deze vraag verwijs ik u naar de beantwoording op de vraag van de PvdA-fractie en het BNC-fiche (Kamerstuk 22112-2176) over dit onderwerp. Het voorstel staat niet als onderwerp geagendeerd voor de komende Raad voor Concurrentievermogen, maar wordt mogelijk geagendeerd op de Telecomraad van 2 december 2016. Uw Kamer zal te zijner tijd geïnformeerd worden over de Nederlandse inzet.

De leden van de CDA-fractie vragen de minister verder of hij bij de verordening geoblocking meer inzicht zou kunnen geven in het krachtenveld van de Raad en het Europees Parlement. De verordening bepaalt dat lidstaten assistentie aan consumenten bij de bepalingen uit deze richtlijn moeten organiseren. Op welke wijze moeten lidstaten dit vormgeven en hoe gaat Nederland dit doen? Kan de minister tevens toelichten waarom het kabinet van mening is dat een gedifferentieerde benadering van verschillende markten door handelaren mogelijk moet blijven? Hoe gaat deze gedifferentieerde benadering er precies uitzien?

Op dit moment voeren de lidstaten onderhandelingen over het voorstel, waaronder ook het vormgeven van assistentie aan consument. Nederland steunt het principe om aan consumenten praktische assistentie te bieden.

Het kabinet heeft de vrijheid van ondernemers hoog in het vaandel staan. Dit betekent onder meer dat handelaren, die grensoverschrijdend opereren, afzonderlijke markten verschillend mogen behandelen. Een voorbeeld hiervan betreft prijsdifferentiatie, handelaren kunnen de prijstarieven per markt aanpassen naar de context van de specifieke markt. Het kabinet is er voorstander van dat handelaren de mogelijkheid tot prijsdifferentiatie behouden. Dergelijke differentiatie betekent niet dat het een ondernemer geoorloofd is om te

discrimineren. Voorbeeld: een ondernemer kan voor het product dat hij op de Nederlandse markt aanbiedt geen hogere prijs hanteren voor een bezoekende consument uit Duitsland. Dit wordt ook wel het 'shop-like-a-local' genoemd.

Een aantasting van deze gedifferentieerde benadering zou bijvoorbeeld kunnen betreffen dat handelaren gedwongen worden een zelfde prijs voor een bepaald goed in de gehele Europese Unie te hanteren. Dit zou een ernstige aantasting van ondernemersvrijheid kunnen zijn en kunnen afschrikken om grensoverschrijdend te handelen. Het Commissievoorstel heeft overigens geen oogmerk om deze mogelijkheid tot differentiatie in te perken.

De leden van de CDA-fractie vragen de minister of op de Raad van Concurrentievermogen de formele goedkeuring plaatsvindt van de kandidaten die willen toetreden tot de Europese Rekenkamer? Deze leden vragen de minister of de heer L. Brincat uit Malta behoort tot deze kandidaten. Indien dit het geval is, gaat de het kabinet instemmen met de toetreding van de deze kandidaat tot de Europese Rekenkamer? Welke overwegingen heeft het kabinet gemaakt om tot een keuze te komen? Op welke manier heeft bij het besluit van het kabinet meegewogen dat het Europees Parlement tegen zijn kandidatuur heeft gestemd? Verwacht de minister dat op de Raad van Concurrentievermogen wordt ingestemd met de voordracht van de heer L. Brincat? Is de minister voornemens om actief naar een meerderheid te zoeken om tegen deze voordracht te stemmen? Vindt de minister het ethisch verantwoord dat een kandidaat van de Europese Rekenkamer zijn kandidatuur niet intrekt indien het Europees Parlement een kandidaat heeft weggestemd?

Agendering van de voordracht van de heer Brincat is momenteel niet bevestigd, noch aangekondigd. Wel kan ik u meedelen dat iedere lidstaat één vertegenwoordiger benoemt in het dagelijks bestuur van de Europese Rekenkamer voor een zittingsperiode van zes jaar. De Raad vertrouwt bij deze reguliere benoemingen op de oordeelsvorming van de lidstaat in kwestie. De Raad hanteert hier het principe van non-interventie. Ik doe geen uitspraken over de integriteit van een kandidaat. De Raad zal zoals gebruikelijk instemmen met deze benoemingen. De Raad kent geen hoorzittingen zoals het EP die organiseert. Belangrijk om te constateren is dat het Europees Parlement louter adviesrecht heeft bij deze benoemingen en geen instemmingsrecht. Er is dus geen sprake van een formele afwijzing van de Maltese kandidaat. Het Europees Parlement heeft deze kandidaat afgewezen tijdens de plenaire stemmingen, terwijl hij al op inhoud en ervaring al was goedgekeurd door de vakinhoudelijke Commissie voor de Begrotingscontrole. Een reactie van de Raad, of van een afzonderlijke lidstaat daarbinnen, is daardoor niet aan de orde. Ik acht het niet op zijn plaats om mij uit te spreken over een interne politieke aangelegenheid in Malta zelf.

De leden van de CDA fractie zijn verheugd dat de Nederlandse delegatie de uitkomsten van de conferentie over kwekersrecht en het beperken van patenten

op planteigenschappen presenteert. Deze leden vragen de minister wat zijn verwachtingen zijn over de interpretatieve verklaring ten aanzien van de Biotechrichtlijn van de Europese Commissie. Wanneer wordt deze verwacht en zijn er gesprekken over de inhoud van de verklaring? Zou de minister kunnen toelichten wat de juridische status is van een interpretatieve verklaring?

De tijdens het symposium op 18 mei jl. door de Europese Commissie toegezegde interpretatieve verklaring van de biotechrichtlijn wordt door de Europese Commissie zelf voorbereid. Het betreft immers een document dat de Europese Commissie zelfstandig zal vaststellen, gelet op haar verantwoordelijkheid voor de toepassing van het EU-recht.

Naar verwachting zal de Europese Commissie de interpretatieve verklaring voor het einde van dit jaar, en waarschijnlijk in de volgende Raad voor Concurrentievermogen op 28 november 2016, presenteren.

Een interpretatieve verklaring is de gezaghebbende interpretatie van EU-regelgeving door de Europese Commissie. Het heeft geen formele kracht van wet, maar is wel richtinggevend bij de toepassing van de regelgeving. Uiteindelijk is de uitleg van EU-regelgeving voorbehouden aan het Europese Hof van Justitie. Het Hof zal echter ook rekening houden met de interpretatie van de Europese Commissie en hier niet zomaar van afwijken. Tijdens de Raad zal de Commissie naar verwachting rapporteren over de stand van zaken t.a.v. de interpretatieve verklaring.